

קריאת התורה של ראש השנה

הרב חיים גקטר
ר"מ תורה אקדעמי דבערגן קאונטי
רב קהילה הספרדית דטינעק
חבר בית דין דעליזאבעט
לעלוי נשמות יהודית בת אברהם דוד ובנימין מאיר

איתא במגילה ל"א "בעצרת שבעה שבועות ומפטירין בחבוק אחרים אומרים בחדש השלישי ומפטירין במרכבה והאינדא דאינא תרי יומי עבדינן כתרוייהו ואיפכא בראש השנה "בחדש השביעי" ומפטירין הבן יקיר לי אפרים ויש אומרים וה פקד את שרה ומפטירין בחנה והאינדא דאיכא תרי יומי יומא קמא כיש אומרים למחר והאלוקים נסה את אברכים ומפטירין הבן יקיר".

מהגמ' רואים שיש שוני בין הכרעת הגמ' ביחס לקריאת התורה של שבועות וביחס לקריאת התורה של ר"ה. בשבועות הפשרה היא לעשות כשתי השטות, ובר"ה שיטה אחת נשללת לגמרי לענין מעשה. השאלה היא מה פשר בשוני הזה. ובכן יש לשאול כמה שאילות על רש"י על סוגיא זו. רש"י ד"ה מפטירין מסביר שמפטירין בחנה "לפי שפקידתה היתה בר"ה", וממשיך "ועקידת יצחק מזכירין כדי שתזכר היום במשפט" ורש"י בד"ה "הבן יקיר" מסביר למה קוראים "הבן יקיר" לי אפרים" בר"ה. יש לשאול למה רש"י אינו מסביר הסיבה שקוראים "הבן יקיר" לי אפרים, שאינו מוכן מאיליו מהי הקשר בינו לבין ר"ה. כנראה שרש"י אינו מקבל גישת הר"ן על הרי"ף שמסביר שקוראים "הבן יקיר" לי אפרים בגלל ששרה נפקדה בר"ה. לו קיבל רש"י גישה זו היה כתבו כמו שכותב אצל ההפטרות של חנה בר"ה. ובכן יש לשאול על הסברו שקוראים העקידה כדי שתזכר לנו היום במשפט. הלא אין זה תפקידו של קה"ת בימים טובים! ע ברמב"ם הל תפילה פ"ג ה"ה שכותב "מפסיקין למועדות וליום הכפורים וקוראין בענין המועד ולא בסדר שבת" קה"ת בימים טובים לכאורה היא עיסוק בעניינא דיומא כתקנת משה רבינו (כדאיתא במגילה לב) לעסוק בעניינא דיומא כל יו"ט ויו"ט ולא כחלק מן תפילת החג.

ובדרך כלל יש לשאול על הקריאה של "וה פקד את שרה" שנניח לפי הר"ן שקוראים אותו לפי ששרה נפקדה בר"ה, אבל משום מה יש לקרות ענין אברהם ואבימלך בר"ה? הלא יש כ"א פסוקים בפרשתו וה פקד את שרה ואין צורך לכאורה לקרוא בענין אברהם ואבימלך.

כדי לענות על שאלות אלו יש להציע (לפחות לפי רש"י) שקריאת התורה בר"ה אינה במסלול של שאר קריאות בתורה במשך השנה שאין זו קריאה בעניינא דיומא, אלא הוא חלק מתפילתנו בר"ה. ויש להציע שהסיבה שרש"י אינו מתייחס במישרין לקריאת ה פקד את שרה, היא בגלל שהיא חלק מענין הזכרת עקידת יצחק. ובעקבות הנחה זו יש להציע שלדעת היש אומרים אין לקרות רק פרשתו וה פקד את שרה, אלא מ"ה פקד את שרה עד עקידת יצחק ועד בכלל. ובכן ההכרעה בגמ' לא היתה לקיים שתי השיטות אם לקרא בחודש השביעי או בה פקד את שרה, אלא לקרוא ענין עקידת יצחק רבתי בשני ימי ר"ה כדי שבשתי הימים יעלה לנו לרצון לפני ה', את הזכרת עקידת יצחק.

ייתכן שהסבר לכך הוא שגדולת נסיון העקידה היא לא רק בעובדא שאברהם שמע בפקודת הרבוננו של עולם לעקוד את יצחק אלא כדי להבין את גדולת מסירת נפש של אברהם אבינו ע"ה צריכים להכיר את הרקע לעקידת יצחק, כמו שמסביר הרמב"ם במורה נבוכים ח"ג פרק כ"ד בקריאתו וה פקד את שרה מוזכר בעקיפין את כל הנס הגדול בלידת יצחק אחרי שנים ארוכות של עקרות וכן מזכירים גרוש ישמעאל על רקע צו ה', שהיה כל כך קשה על אברהם אבינו שאהב את יצחק (כדאיתא ברש"י עה"ת, בראשית כב, ב ד"ה את בנך)

וגם בפרשת אברהם ואבימלך ניתן להבין איך עקידת יצחק מפגין גדולת ועצמת המסירות נפש של אברהם אבינו לצו הבורא (כמו שהעיר הרב יצחק עת-שלום באחד משיעוריו). אבימלך ביקש מאברהם לישבע ולכרות ברית בינו ובין

אברהם ונינו ונכדו, ואברהם אבינו הסכים. רואים שאברהם אבינו היה בהנחה באותה שעה, שעת ידו של אברהם מובטח עד ארבעה דורות, שישיהיה ליצחק בנים ונכדים. וע ברשב"ם ורד"ק על תחילת פרק כ"ב דספר בראשית שמצביעים על הקשר בין עקידת יצחק לכריתת הברית של אברהם עם אבימלך (אלא שהרד"ק אינו רואה אותו כעונש, משא"כ סברת הרשב"ם שעקידת יצחק היתה עונש לאברהם אבינו על כריתת הברית הזאת) רואים מזה שלמרות שהיה קשה עד מאד לאברהם לעקוד את יצחק, בכל זאת האזין לצו הבורא.

ולכן בראש השנה מזכירים את עקידת יצחק ורקעו כדי שיעלה לרצון לפני ה' ויזכור לנו היום במשפט. ומראים עד היכן כבש אברהם אבינו את רחמיו על יצחק, וכמו כן מבקשים שה' יכבוש את כעסו ומדת דינו בדינינו בר"ה (ע סדור של בני עדות המזרח שמזכירים ענין זה בהקשר של קריאת פרשת עקידת יצחק בכל יום ויום) וככל שמדגישים את גודל כיבוש הרחמים שהיה אצל אברהם אבינו (שניתן להבין רק בקריאת הרקע לעקידה) כך אפשר לבקש מהקב"ה לכבוש את כעסו ומדת דינו במידות גדולות ונרחבות יותר ממה שהיינו מבקשים אילו לא קראנו את הרקע לעקידת יצחק.